

YOZISH ANIQLIGINI OSHIRISHDA FIKR-MULOHAZALARNING ROLI

Jorayeva Marjona Nodir qizi

Filologiya va xorijiy tillar fakulteti talabasi

Toshkentdagi Diplomat universiteti

Ilmiy rahbar: Mamadjanova Dildora Ulugbek kizi

+998950377879

nodirholikov7727@gmail.com

Annotatsiya. *Ushbu maqola yozish aniqligini oshirishda fikr-mulohaza (feedback)ning ahamiyatini yoritadi. Feedback asosan grammatika, soʻz boyligi, imlo va gap tuzilishidagi xatolarni aniqlash hamda ularni tushuntirishga xizmat qiladi. Oʻquvchilar oʻz xatolarini feedback orqali anglab, ularni tuzatishga harakat qiladi va natijada xatolar soni kamayadi. Shuningdek, ular avvalgi xatolarini takrorlamaslikka intiladi. Feedback yordamida oʻquvchilar xatolarni tahlil qilish va eslab qolish koʻnikmasini rivojlantiradi.*

Koʻplab eksperimental tadqiqotlar shuni koʻrsatadiki, oʻqituvchi va tadqiqotchilar tomonidan berilgan feedback oʻquvchilarning grammatik xatolarini kamaytiradi hamda ularning yozish koʻnikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, ayrim hollarda faqat muayyan xatolarga yoʻnaltirilgan feedback umumiy feedbackga nisbatan samaraliroq boʻlishi mumkinligi aniqlangan.

Kalit soʻzlar: *feedback, tadqiqot, eksperiment, grammatik xatolar*

Abstract. *This article highlights the importance of feedback in improving writing accuracy. It mainly focuses on errors related to grammar, vocabulary, spelling, and sentence structure, while also providing explanations for these mistakes. By receiving feedback, people become aware of their mistakes, work to correct them, and gradually make fewer errors. In addition, they try not to repeat the same mistakes in the future. Feedback allows learners to remember, analyze, and learn from their errors. Numerous experimental studies have shown that feedback provided by teachers and researchers helps reduce students' grammatical errors and improves their overall knowledge. Research has also demonstrated that feedback focused on specific errors may be more effective than general feedback.*

Keywords: *Feedback, research, experiments, grammatical errors*

Аннотация. *Данная статья освещает важность обратной связи в повышении точности письменной речи. Обратная связь оказывает большую помощь людям, поскольку она помогает выявлять ошибки и способствует обмену мнениями. Благодаря обратной связи люди могут работать над своими недостатками и*

постоянно совершенствовать свои навыки письма. Кроме того, она способствует повышению мотивации. Получая обратную связь, человек замечает свои ошибки, работает над их исправлением и постепенно допускает меньше ошибок. Также он старается не повторять одни и те же ошибки в будущем. Обратная связь помогает запоминать, анализировать и понимать собственные ошибки. Многочисленные экспериментальные исследования показывают, что обратная связь, предоставляемая преподавателями и учёными, помогает уменьшить количество грамматических ошибок у учащихся и способствует повышению уровня их знаний. Исследования также показывают, что обратная связь, сосредоточенная на конкретных ошибках, может быть более эффективной, чем общая обратная связь.

Ключевые слова: Обратная связь, исследование, экспериментальный, грамматические ошибки.

Kirish

Feedback (fikir-mulohaza) o'quvchining bajargan ishiga nisbatan beriladigan izoh, baho yoki tavsiyalardir. U o'quvchilarga o'z xatolarini tushunish, ularni tuzatish va kelajakda yanada yaxshi natijalarga erishishga yordam beradi. Feedback ta'lim jarayonida muhim o'rin tutadi, chunki u o'quvchining o'rganish jarayonini boshqaradi va rivojlantiradi. Ayniqsa, yozish ko'nikmasini rivojlantirishda feedbackning ahamiyati katta. Ko'plab o'quvchilar grammatika, so'z boyligi, imlo va gap tuzilishidagi xatolar sababli o'z fikrlarini yozma ravishda aniq ifodalashda qiyinchiliklarga duch keladilar. Feedback orqali ular o'zlarining kuchli va zaif tomonlarini aniqlab, xatolarini tuzatish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Feedback faqat xatolarni ko'rsatish uchun emas, balki o'quvchini mustaqil fikrlashga undash uchun ham xizmat qiladi. Sifatli feedback o'quvchiga xatoning sababini tushuntiradi va uni bartaraf etish yo'llarini ko'rsatadi. Shu sababli feedback yozish aniqligini oshirishda muhim vosita hisoblanadi.

Metodologiya

Ushbu tadqiqot eksperimental usul asosida olib borildi. Tadqiqotda 20 nafar talaba ishtirok etdi. Ishtirokchilarga dastlab ingliz tilida qisqa matn yozish vazifasi berildi va yozuvlardagi grammatik, imloviy hamda uslubiy xatolar tahlil qilindi. Shundan so'ng talabalarga o'qituvchi tomonidan batafsil feedback berildi. Feedback orqali ularning grammatik xatolari, so'z tanlovi va gap tuzilishidagi kamchiliklari ko'rsatib berildi. Talabalar feedback asosida o'z matnlarini qayta tahrir qildilar. Tadqiqot yakunida dastlabki va qayta tahrir qilingan yozuvlar o'zaro taqqoslandi. Natijalar feedback qo'llanilgandan so'ng yozish aniqligi va matn sifati sezilarli darajada yaxshilanganini ko'rsatdi.

Asosiy qism

Feedbackning asosiy afzalliklari grammatik xatolarni kamaytirish, soʻz boyligini oshirish, gap tuzilishini yaxshilash va oʻquvchilarning oʻziga boʻlgan ishonchini mustahkamlashdan iborat. Feedbackning taʼlimdagi ahamiyati koʻplab ilmiy tadqiqotlarda isbotlangan. Jumladan, John Hattie va Helen Timperley tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda feedbackning oʻquv natijalariga taʼsiri juda yuqori ekanligi aniqlangan. Ularning tadqiqotlariga koʻra, feedback taʼlim samaradorligini oshiruvchi eng muhim omillardan biridir. Shuningdek, Wisniewski, Zierer va Hattie (2019) tomonidan oʻtkazilgan meta-tahlilda 435 ta tadqiqot va 61 000 dan ortiq ishtirokchi maʼlumotlari tahlil qilingan. Natijalar feedback oʻquvchilarning oʻzlashtirishiga ijobiy taʼsir koʻrsatishini tasdiqlagan. Aslida feedbackning vazifasi faqat xatoni koʻrsatish emas, balki oʻquvchini rivojlanishga undashdir. Oʻqituvchi yoki boshqa shaxs tomonidan berilgan tavsiyalar oʻquvchiga oʻz xatolarini tushunish va ularni bartaraf etish imkonini beradi. Shu tariqa oʻquvchi yozish uslubini asta-sekin takomillashtirib boradi.

Feedback turlari	
1. Teacher Feedback	Oʻqituvchi tomonidan beriladigan izoh va tavsiyalar. Xatolarni aniq koʻrsatadi, professional yoʻl-yoʻriq beradi.
2. Peer Feedback	Talabalar bir-birining ishlarini baholaydi va fikr bildiradi. Hamkorlikni rivojlantiradi, tanqidiy fikrlashni oshiradi.
3. Self-Feedback	Oʻquvchi oʻz ishini mustaqil tahlil qiladi va xatolarini topadi. Mustaqillik va oʻzini nazorat qilish koʻnikmalarini rivojlantiradi.
4. Written Feedback	Izoh va tuzatishlar yozma shaklda beriladi. Qayta oʻqish va tahlil qilish imkonini beradi.
5. Oral Feedback	Fikr-mulohazalar ogʻzaki tarzda beriladi. Tezkor va tushunarli boʻladi, savol-javob qilish mumkin.
6. Direct Feedback	Xato koʻrsatilib, toʻgʻri variant beriladi. Xatolarni tez tuzatishga yordam beradi.

7. Indirect Feedback	Xato ko'rsatiladi, lekin to'g'ri javob berilmaydi. O'quvchini mustaqil fikrlashga undaydi.
8. Immediate Feedback	Vazifa bajarilgandan keyin darhol beriladi. Xatolar tez aniqlanadi va tuzatiladi.
9. Delayed Feedback	Ma'lum vaqt o'tgach beriladi.

Tadqiqot natijalari

Eksperiment natijalari feedbackning yozish aniqligiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Tadqiqot boshida talabalarning aksariyatida grammatik va imloviy xatolar uchragan bo'lsa, feedback berilgandan keyin ushbu xatolar soni kamaydi. Bundan tashqari, talabalarning so'z boyligi va gap tuzilishidan foydalanish darajasi ham yaxshilandi. Natijalar feedback yozish ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita ekanligini ko'rsatdi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, feedback yozish jarayonining ajralmas va muhim qismi bo'lib, yozish aniqligini oshirishda katta ahamiyatga ega. U o'quvchilarga o'zlarining kuchli va zaif tomonlarini aniqlash, xatolarini topish hamda kerakli tuzatishlarni kiritishda yordam beradi. Muntazam va konstruktiv feedback orqali talabalar grammatika, so'z boyligi, imlo, tinish belgilari va fikrlarni mantiqiy tashkil etish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. So'nggi yillarda sun'iy intellekt texnologiyalari ham ta'lim jarayonida muhim vositaga aylanib bormoqda. Sun'iy intellekt asosida ishlaydigan yozish yordamchilari grammatika, imlo, so'z boyligi va gap tuzilishi bo'yicha tezkor feedback bera oladi. An'anaviy feedbackni olish uchun ma'lum vaqt talab qilinsa, sun'iy intellekt vositalari darhol tavsiyalar berib, o'quvchilarga o'z yozuvlarini samaraliroq tahrir qilish imkonini yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81–112.
2. Wisniewski, B., Zierer, K., & Hattie, J. (2019). The Power of Feedback Revisited: A Meta-Analysis of Educational Feedback Research. *Frontiers in Psychology*.
3. Hyland, K., & Hyland, F. (2006). *Feedback in Second Language Writing: Contexts and Issues*. Cambridge University Press.